

सर्वोच्च अदालत, संयुक्त इजलास
सम्माननीय का.मु. प्रधान न्यायाधीश श्री कल्याण श्रेष्ठ
माननीय न्यायाधीश श्री देवेन्द्र गोपाल श्रेष्ठ
फैसला
०६९- CI-१२३५

मुद्दा: निषेधाज्ञा,उत्प्रेषण, परमादेश ।

जिल्ला महोत्तरी, फुलकाहा गा.वि.स.वडा नं.२ बस्ने महेश्वर राय-----१ पुनरावेदक
निवेदक

विरुद्ध

जिल्ला महोत्तरी, फुलकाहा गा.वि.स.स्थित श्री माध्यमिक विद्यालय भेडियाही, फुलाहा-१
ऐ. विद्यालयका प्रधानाध्यापक जयनाथ यादव-----१ प्रत्यर्थी
विपक्षी
ऐ.विद्यालयका पूर्व प्रधानाध्यापक जिल्ला धनुषा, ठाडी झिझा गा.व.स.वडा नं.५ बस्ने
तेजनारायण कापडी-----१
ऐ विद्यालयका व्यवस्थापन समिति -----१
ऐ विद्यालय व्यवस्थापन समितिका अध्यक्ष जिल्ला महोत्तरी, फुलकाहा गा.वि.स.वडा नं.
३ बस्ने राम अशिष साह-----१
ऐ विद्यालय व्यवस्थापन समितिका सदस्य जिल्ला महोत्तरी, फुलकाहा गा.वि.स.वडा नं.
३ बस्ने विकाउ राय-----१
ऐ विद्यालयका व्यवस्थापन समितिका सदस्य ऐ.ऐ. बस्ने दयाराम यादव-----१
ऐ.का सदस्य ऐ.ऐ.वडा नं.१ बस्ने रामस्वार्थ यादव-----१

ऐ.का सदस्य ऐ.ऐ.वडा नं.४ बस्ने रमिता देवी-----	१
ऐ.का सदस्य ऐ.ऐ.बस्ने फेकु महारा-----	१
ऐ.का सदस्य ऐ.ऐ.वडा नं.५ बस्ने संजिव साह-----	१
ऐ.ऐ.वडा नं.३ बस्ने संजयकुमार ठाकुर-----	१
ऐ.ऐ. बस्ने रामकैलाश यादव-----	१
ऐ.ऐ. बस्ने रामभरोस यादव-----	१
ऐ.ऐ.वडा नं.५ बस्ने श्रीमती महालक्ष्मी साह-----	१
जिल्ला शिक्षा कार्यालय, महोत्तरी, जलेश्वर-----	१
ऐ.कार्यालयका जिल्ला शिक्षा अधिकारी निर्मलकुमार घिमिरे-----	१

पुनरावेदन अदालत फैसला गर्ने: माननीय न्यायाधीश श्री तेजबहादुर के.सी.

माननीय न्यायाधीश श्री द्वारिकामान जोशी

पुनरावेदन अदालत जनकपुर

न्याय प्रशासन ऐन, २०४८ को दफा ९(१) को खण्ड (क) बमोजिम दायर हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको तथ्य र निर्णय यस प्रकार छः-

म निवेदक लगायत गाउँका व्यक्तिहरू मिली श्री माध्यमिक विद्यालय संचालन गर्दै आएका छौं । सो विद्यालयमा प्र.अ.जयनाथ यादव, शिक्षक रामएकवाल यादव, योगेन्द्र झा, श्रीमती कान्ती देवी, विजयलाल कर्ण, इन्द्रनारायण यादव, पुनमकुमारी तथा मुखिया रामप्रसाद झा र पि.सि.एफ.कोटामा श्रीमती श्यामा देवी कार्यरत रहेका छन् । सो विद्यालयका पूर्व प्र.अ. तेजप्रसाद कापडी र विद्यालय व्यवस्थापन समितिको मिलेमतोमा गाउँका कसैलाई पनि जानकारी नगराई तथा विज्ञापनसमेत नगरी विपक्षी तेजनारायण कापडीले आफू सरुवा भई अन्यत्र जाने बेलामा मिति २०६८।११।२३ गते विपक्षीमध्ये संजयकुमार ठाकुरलाई शिक्षक पदमा, महालक्ष्मी साहलाई लेखापाल पदमा, रामभरोस यादवलाई सहलेखापाल पदमा र रामकैलाश यादवलाई सहयोगी पदको नियुक्तिपत्र दिएका रहेछन् । हालसम्म ती नियुक्ति पाएका व्यक्तिहरू विद्यालयमा हाजिर भई काम गरेका छैनन् । यस्तैमा विपक्षीहरूले सो गैरकानूनी नियुक्तिका आधारमा विद्यालयमा रहेको रकम झिक्न लागेको कुरा जानकारीमा आएकोले मिति

२०६९।३।१३ का दिन म निवेदक लगायतका २२७ जना अभिभावकहरू बसी छलफल गरी कुनै पनि हालतमा विद्यालयको रकम खान नदिने तथा कारवाही समेत गर्ने निर्णय गरी जिल्ला शिक्षा कार्यालय, महोत्तरीमा जानकारी गराएका थियौं । तत्पश्चात् सो कार्यालयले श्रोत व्यक्ति राजकुमार साहलाई विद्यालयको समस्या समाधान गर्नको लागि पठाएकोमा थियो । यसपछि पनि विपक्षीहरूले विद्यालयमा कार्यरत शिक्षकहरूको लागि निकास भएको रकम तथा विद्यालयको आन्तरिक आयबाट जम्मा भएको रकमबाट माथि उल्लेखित गैरकानूनी रूपमा नियुक्त व्यक्तिहरूलाई तलव भत्ता भुक्तानी दिन लागेका हुँदा विद्यालयको खाताबाट रकम नझिक्नु भनी निषेधाज्ञाको आदेश जारी गरी सो गैरकानूनी नियुक्तिपत्र तथा पूर्व प्रधानाध्यापकले गरी दिएको हाजिरी प्रमाणितको कागज समेत उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरी पाउँ । साथै विपक्षीहरूलाई दिएको सो गैरकानूनी नियुक्ति बदर गर्नु र विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीको हकमा मात्र निकास गर्नु भनी परमादेशको आदेश जारी गरी पाउँ । प्रस्तुत निवेदनको किनारा नभएसम्म सो गैरकानूनी नियुक्तिपत्रका आधारमा नियुक्त शिक्षक तथा कर्मचारीका लागि विद्यालयको खाताबाट कुनै किसिमको रकम नझिक्नु भनी अन्तरिम आदेश समेत जारी गरी पाउँ भन्ने व्यहोराको निवेदनपत्र ।

यसमा के कसो भएको हो निवेदकको माग बमोजिमको आदेश किन जारी हुन नपर्ने हो आदेश जारी हुन नपर्ने आधार र प्रमाण भए साथै राखी बाटाका म्यादबाहेक १५ दिनभित्र लिखित जवाफ पेश गर्नु भनी विपक्षीहरूका नाउँमा सूचना म्याद जारी गर्नु । साथै अन्तरिम आदेशको छलफलको लागि मिति २०६९।५।२८ को दिन तोकी सोको सूचना विपक्षीहरूलाई दिई अन्तरिम आदेश सम्बन्धमा निर्णय नभएसम्मको अवधिको लागि निवेदनमा उल्लिखित विद्यालयको खाताबाट विपक्षीहरू संजय ठाकुर, श्रीमती महालक्ष्मी साह, रामभरोस यादव र राम कैलाश यादवको कार्य वापत रकम झिक्ने कार्य नगर्नु नगराउनु भनी विपक्षी प्रधानाध्यापक, विद्यालय व्यवस्थापन समिति, जिल्ला शिक्षा कार्यालय र जिल्ला शिक्षा अधिकारीका नाममा अन्तरिम आदेशसमेत जारी गरी दिएको छ भन्ने पुनरावेदन अदालत जनकपुरको मिति २०६९।५।२९ को आदेश ।

पूर्व प्रधानाध्यापक तेजनारायण कापडीले मिति २०६९।२।१६ देखि लागू हुने गरी विद्यालयबाट रमाना लिई सकेपछि म जयनाथ यादवले विद्यालयमा अनियमितता भएको सम्बन्धमा जिल्ला शिक्षा कार्यालयमा उजुरी दिएकोमा सो कार्यालयबाट श्रोत व्यक्ति राजकुमार

साहलाई खटाई पठाएकोमा निज विद्यालयमा आई विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक कर्मचारीको प्रमाणित हाजिरी लिई गएका हुन् । संजयकुमार ठाकुर, रामकैलाश यादव, रामभरोस यादव, श्रीमती महालक्ष्मी साहले हामीलाई तलब खुवाउनुहोस् भनेकामा मैले विद्यालयमा कुनै रेकर्ड नरहेकोले तलब खुवाउन सकिदैन भनी जवाफ दिएको थिएँ । सो कुरा समाजका व्यक्तिहरूलाई पनि जानकारी गराएको छु । सरुवा भई गई सकेका पूर्व प्रधानाध्यापकले माथि उल्लिखित व्यक्तिहरूको नियुक्ति सम्बन्धी फायल र माईन्यूट लगायतका कागजपत्र बरबुझारथ गरेका छैनन् । विद्यालयमा कुनै रेकर्ड नै नरहेका व्यक्तिहरूको नाउँमा निकासालिने अवस्था नरहेको हुँदा विद्यालय र म प्रधानाध्यापक समेत उपर दिएको झुठा व्यहोराको निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने व्यहोराको श्री माध्यमिक विद्यालय र ऐ.का प्रधानाध्यापक जयनाथ यादवको लिखित जवाफ ।

हामी विद्यालयको व्यवस्थापन समितिमा आएदेखि विद्यालयमा कसैको पनि नियुक्ति भएको छैन र नियुक्ति प्रक्रिया पनि अवलम्बन गरिएको छैन । विद्यालय व्यवस्थापन समितिको मिति २०६९।४।२९ को बैठकले मूल रजिष्टरमा मिति २०६९।३।२२ गतेसम्म विद्यालयमा हाजिर नभएका व्यक्तिहरूको नियुक्ति बदर गरी दिएको हुँदा हामीहरूले रकम हिनामिना गर्न लागेको भन्ने निवेदन जिकिर झुठा रहेको हुँदा निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने व्यहोराको दयाराम यादव, रामस्वार्थ यादव र रमिता देवीको संयुक्त लिखित जवाफ ।

निवेदकको निवेदन दावी कपोकल्पित एवं निराधार छ । विद्यालयलाई जिल्ला शिक्षा कार्यालयले उपलब्ध गराएको कर्मचारी तथा परिचरसमेत वापतको अनुदान रकमबाट प्रचलित शिक्षा ऐन नियम अनुसार विद्यालय व्यवस्थापन समितिको मिति २०६८।११।३ गतेको निर्णयबाट कर्मचारी छनौट समिति गठन गरी सो समितिको निर्णय अनुसार मिति २०६८।११।३ मा कानूनबमोजिम विज्ञापन गरी सो विज्ञापनमा दरखास्त दिनेहरूबाट लिखित परीक्षा र अन्तर्वार्तासमेत लिई सोमा उत्तीर्ण व्यक्तिहरूलाई कर्मचारी छनौट समितिको मिति २०६८।११।२० को सिफारिश तथा विद्यालय व्यवस्थापन समितिको मिति २०६८।११।२३ को निर्णय अनुसार नियुक्तिपत्र दिएको हो । निजहरू सोही मितिदेखि विद्यालयमा हाजिर भई कामकाज गरी आएका छन् । निवेदकले दावी गरेको शिक्षा नियमावलीको नियम कर्मचारी नियुक्तिको सन्दर्भमा लागू हुँदैन । कर्मचारी नियुक्ति सम्बन्धमा उक्त नियमावलीमा छुट्टै व्यवस्था छ । निवेदन दावी ऐन नियमको असान्दर्भिक व्यवस्था तथा

हकदैया बिहिन छ । म संजय ठाकुरलाई मिति २०६७।३।१७ मा नियुक्ति दिएकोमा निवेदनमा मिति २०६८।११।२३ मा नियुक्ति दिएको भन्ने झुठा व्यहोरा उल्लेख छ । मिति २०६८।११।२३ मा नियुक्ति पाएका कर्मचारीले मिति २०६९।२।१ मा नै तलव भुक्तानी पाई सकेका छन् । पूर्व प्रधानाध्यापकले कर्मचारीको हाजिरी मिति २०६९।२।१४ सम्मको प्रमाणित गरेको छु । विद्यालयमा नि.प्रधानाध्यापकको हैसियतले कार्य गरी निजको नाउँमा खातासमेत संचालन भई आएको अवस्थामा प्रधानाध्यापक नै नरहेका जयनाथ यादवलाई प्रधानाध्यापक भनी दायर भएको रिट निवेदन खारेज गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको श्री माध्यमिक विद्यालय भेडियाही, ऐ विद्यालय व्यवस्थापन समिति, रामआशिष साह, विकाउ राय, फेकु महारा, संजयकुमार ठाकुर, तेजनारायण कापडी, रामकैलाश यादव, रामभरोस यादव, महालक्ष्मी साह, संजिवकुमार साहसमेतको संयुक्त लिखित जवाफ ।

विपक्षी जिल्ला शिक्षा कार्यालय, महोत्तरी तथा ऐ.का जिल्ला शिक्षा अधिकारीका नाममा जारी भएको म्याद मिति २०६९।६।२४ मा तामेल भएकोमा निजहरूले लिखित जवाफ पेश नगरी म्याद गुजारी बसेको ।

अवैध नियुक्ति भएका महालक्ष्मी साह, रामभरोस यादव, रामकैलाश यादव र संजय ठाकुरको नियुक्तिपत्र उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गरी विद्यालयमा कार्यरत शिक्षक तथा कर्मचारीको मात्र तलव भत्ता भुक्तानी दिनु भनी परमादेशको आदेश जारी गरी पाउनको साथै उल्लेखित व्यक्तिहरूको कार्यवापतको तलव भत्तासमेत भुक्तानी नदिनु भनी निषेधाज्ञाको आदेशसमेत जारी गरी पाउँ भन्ने निवेदन जिकिर पुग्न सक्दैन । प्रस्तुत रिट निवेदन खारेज हुने ठहर्छ भन्ने पुनरावेदन अदालत जनकपुर मिति २०६९।९।३ को फैसला ।

शिक्षक संजयकुमार ठाकुर, लेखापाल महालक्ष्मी साह, सहलेखापाल रामभरोस यादव र सहयोगी (परिचर) रामकैलाश यादवको नियुक्ति शिक्षा नियमावली बमोजिम नभएको, पूर्व प्र.अ.तेजनारायण कापडीले मिति २०६९।२।१६ देखि रमाना लिई सकेपछि निजहरूलाई अवैध नियुक्ति दिई मिति २०६९।२।३२ सम्मको हाजिरी प्रमाणित गरिदिएको, शिक्षक संजयकुमार ठाकुरको शिक्षक अनुमतिपत्र नभएको र सो पदको विज्ञापन, प्राप्तांकसमेतको अभिलेख पेश गर्न नसकेको स्थितिमा पनि निवेदन खारेज हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालतको फैसला त्रुटिपूर्ण हुँदा सो फैसला बदर गरी निवेदन मागबमोजिमको आदेश जारी गरी पाउँ भन्ने व्यहोराको पुनरावेदनपत्र ।

नियमबमोजिम दैनिक पेशी सूचीमा चढी पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदन सहितको मिसिल अध्ययन गरी पुनरावेदन अदालतको फैसला मिलेको छ छैन र पुनरावेदकको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्छ सक्दैन भन्ने सम्बन्धमा निर्णय दिनु पर्ने हुन आयो ।

विपक्षीहरू संजयकुमार ठाकुर, महालक्ष्मी साह, रामभरोस यादव र रामकैलाश यादवको समेतलाई शिक्षा नियमावलीले निर्दिष्ट गरेको प्रकृया पुरा नगरी दिएको नियुक्तिपत्र बदर गरी निजहरूलाई विद्यालयबाट कुनै किसिमको पारिश्रमिक नदिनु भन्ने निषेधाज्ञासमेत जारी गरी पाउँ भन्ने निवेदन दावी रहेकोमा निवेदकको निवेदन खारेज हुने ठहर्‍याई पुनरावेदन अदालतले फैसला गरेउपर प्रस्तुत पुनरावेदन दायर हुन आएको छ ।

निर्णयतर्फ विचार गर्दा विपक्षी तेजनारायण कापडीले संजयकुमार ठाकुर, महालक्ष्मी साह, रामभरोस यादव र रामकैलाश यादवलाई मिति २०६८।११।२३ मा नियुक्तिपत्र दिएको भन्ने निवेदन दावी रहेको देखिन्छ । तर संजयकुमार ठाकुरलाई विद्यालय व्यवस्थापन समितिको मिति २०६७।३।१६ को निर्णयानुसार प्राथमिक विद्यालय शिक्षक पदमा नियुक्ति दिएको देखिन्छ । तत्पश्चात विद्यालय व्यवस्थापन समितिकै मिति २०६८।११।१ को निर्णयानुसार निजको सो नियुक्तिलाई आ.ब.०६८/६९ सम्मका लागि निरन्तरता दिएकोसम्म देखिन्छ । यसरी निज संजयकुमार ठाकुरलाई विद्यालय व्यवस्थापन समितिको मिति २०६७।३।१६ को निर्णयानुसार प्राथमिक शिक्षक पदमा नियुक्ति दिई मिति २०६८।११।१ को निर्णयानुसार आ.ब.०६८/०६९ का लागि निरन्तरता दिइएको स्थितिमा निजलाई मिति २०६८।११।२३ मा शिक्षक पदमा नियुक्ति गरेको भनी दावी गरेको प्रस्तुत निवेदनका आधारमा निज संजय कुमार यादवको नियुक्ति उत्प्रेषणको आदेशद्वारा बदर गर्न मिल्ने देखिएन ।

लेखापाल पदमा नियुक्त भएका महालक्ष्मी साह, सहलेखापाल रामभरोस यादव र सहायक कर्मचारी (परिचर) राम कैलाश यादवको नियुक्ति सम्बन्धमा हेर्दा निजहरूलाई विद्यालय व्यवस्थापन समितिको मिति २०६८।११।२३ को निर्णयानुसार नियुक्त गरिएकोमा मिति २०६९।४।२९ को विद्यालय व्यवस्थापन समितिकै निर्णयानुसार सो नियुक्ति बदर भई सकेको देखिन्छ । यसरी निवेदकले जुन निर्णय बदर गरी पाउँ भनी प्रस्तुत निवेदन दिएको छ, सो निर्णय सम्बन्धित निकायबाट बदर भइसकेको स्थितिमा प्रस्तुत निवेदनको रोहबाट उक्त निर्णय बदर गर्नुको कुनै औचित्य र प्रयोजन देखिएन ।

यसका साथै विपक्षीहरूले गैरकानूनी रूपले नियुक्त शिक्षक र कर्मचारीहरूलाई तलब भत्ता भुक्तानी गरेमा निवेदकले सम्बन्धित निकायमा उजुरी दिन सक्ने र त्यस्तो उजुरीमाथि छानवीन गरी आवश्यक कारवाही हुन सक्ने नै हुन्छ । प्रस्तुत विषयबाट निवेदकको हक हितमा प्रत्यक्ष असर परेको पनि देखिँदैन । यसरी निवेदकको मागको सम्बन्धमा सम्बोधन गर्ने कानूनी विकल्पहरू सुचारु रहेको अवस्थामा आफ्नो हक हितमा प्रत्यक्ष असर नपरेको व्यक्तिले दिएको निवेदनको आधारमा निवेदन मागबमोजिमको आदेश जारी गर्नु पर्ने अवस्था देखिन आएन ।

तसर्थ निवेदको निवेदन खारेज हुने ठहर्‍याएको पुनरावेदन अदालत जनकपुरको मिति २०६९।९।३ को फैसला मिलेको देखिँदा सदर हुने ठहर्छ । पुनरावेदको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन । दायरीको लगत कट्टा गरी मिसिल नियमानुसार बुझाई दिनु ।

का.मु. प्रधान न्यायाधीश

उक्त रायमा म सहमत छु

न्यायाधीश

इजलास अधिकृत: किशोर घिमिरे

कम्प्युटर सेटिङ्ग: अमिररत्न महर्जन

इति सम्बत् २०७१ साल फागुन ४ गते रोज २ शुभम् ----- ।